

1.8.2024 11. helluntain jälkeisen viikon torstai

1.8.2024 sisältää useita asioita, se on 1) Kunniallisen ja eläväksitekevän Ristin esiintuomisen päivä, 2) Seitsemän makkabilaismarttyyrin ja heidän äitinsä Salomonen ja opettajansa Eleasarin päivä sekä 3) 11. helluntain jälkeisen viikon torstai. Käsittelen tässä yhteydessä kaksi epistolaa ja kaksi evankeliumia: Ristin ja järjestyksen mukaiset.

Ristin juhlan epistola

”Puhe rististä on hulluutta niiden mielestä, jotka joutuvat kadotukseen, mutta meille, jotka pelastumme, se on Jumalan voima. Onhan kirjoitettu: - Minä hävitän viisaitten viisauden ja teen tyhjäksi ymmärtäväisten ymmärryksen. Missä ovat viisaat ja oppineet, missä tämän maailman älyniekat? Eikö Jumala ole tehnyt maailman viisautta hulluudeksi? Jumala on kyllä osoittanut viisautensa, mutta kun maailma ei omassa viisauudessaan oppinut tuntemaan Jumalaa, Jumala katsoi hyväksi julistaa hulluutta ja näin pelastaa ne, jotka uskovat. Juutalaiset vaativat ihmetekoja ja kreikkalaiset etsivät viisautta. Me sen sijaan julistamme ristiinnaulittua Kristusta. Juutalaiset torjuvat sen herjauksena, ja muiden mielestä se on hulluutta, mutta kutsutuille, niin juutalaisille kuin kreikkalaisillekin, ristiinnaulittu Kristus on Jumalan voima ja Jumalan viisaus.” (1. Kor. 1: 18 – 24)

Paavalin yleishuomio on, että korinttilaiset eivät saa toimia langenneen ihmisen ajatusmallien mukaan ymmärtääkseen, miten Jumala suhtautuu heihin. Maalliset esimerkit johtavat hajaannukseen, niin kuin oli nähty Korintissa.

Ihmiset jakaantuvat kahteen eri ryhmään sen mukaan, miten he vastaanottavat sanoman rististä. Jos kieltää ristin sanoman, joutuu kadotukseen. Joka hyväksyy sanoman, pelastuu. Jumala ei ole etukäteen määrännyt, kuka pelastuu tai joutuu kadotukseen. Tilanne voi myös muuttua, katuva löytääkin pelastuksen ja ihmisen lankeemus vie kadotukseen. Jumala on tuominnut sen maallisen viisauden, joka hylkää evankeliumin (Jes. 29: 14).

”Missä ovat viisaat ja oppineet, missä tämän maailman älyniekat? Eikö Jumala ole tehnyt maailman viisautta hulluudeksi?” ovat kysymyksiä, joihin ei odoteta vastausta. Niiden taustalta on löydettävissä Vanhan testamentin ajattelu (Jes. 19: 11, 33: 18, 44: 25, Job 12: 17). Seuraavissa jakeissa saadaan osittainen vastaus.

”Jumala on osoittanut viisautensa” kertoo luomakunnan järjestyksestä ja kauneudesta (Room. 1: 19

– 20). ”Maailma ei omassa viisauudessaan” tarkoittaa langenneen ihmiskunnan pohdiskelun epäonnistumista ymmärtää, että Jumala toimi kärsivän pelastajan kautta. ”Jumala katsoi hyväksi julistaa hulluutta” on sanoma rististä.

”Juutalaiset vaativat ihmetekoja” paljastaa heidän uskonsa puutteen. ”Kreikkalaiset etsivät viisautta” kertoo uskonnollisen järjestelmän etsimisestä, sellaisen, jonka he voisivat hyväksyä. Sana ”kreikkalaiset” on ymmärrettävä tässä kreikankielisinä tai pakanoina.

Jumalan hulluus on ristiinnaulittu Kristus. Juutalaiset hylkäävät Hänet väärin Messias -odotusten takia. Pakanat hylkäävät Hänet järkeen perustuvan ajattelunsa takia. ”Kutsutut” voi johtaa väärään ajatteluun. Kaikki ovat kutsuttuja, mutta tässä yhteydessä kutsutut tarkoittavat niitä, jotka ovat kutsun vastaanottaneet.

”Kristus on Jumalan voima ja Jumalan viisaus.” Se, että Hän oli myös oikea ihminen osoittaa Jumalan aikomuksen ihmiskuntaa kohtaan ja säteilee puoleensavetävää voimaa joka mahdollistaa ihmisen vastauksen.

Järjestyksen mukainen epistola

”Kun meillä Jumalan armosta on tällainen palvelusvirka, me emme lannistu. Olemme hylänneet kaiken salakähmäisen, emme toimi petollisesti emmekä vääristele Jumalan sanaa, vaan tuomme esiin totuuden ja toivomme, että jokainen omassatunnossaan arvioi meidät Jumalan edessä. Jos meidän julistamamme evankeliumi on peitossa, se on peitossa niiltä, jotka joutuvat kadotukseen. Tarkoitan niitä, joiden mielen tämän maailman jumala on sokaissut, niin että he epäuskossaan eivät näe Kristuksen evankeliumin kirkkaudesta säteilevää valoa, Kristuksen, joka on Jumalan kuva. Emmehän me julista sanomaa itsestämme vaan Jeesuksesta Kristuksesta: Jeesus on Herra, ja hän on lähettänyt meidät palvelemaan teitä. Jumala, joka sanoi: ”Tulkoon pimeyteen valo”, valaisi itse meidän sydämemme. Näin Jumalan kirkkaus, joka säteilee Kristuksen kasvoilta, opitaan tuntemaan, ja se levittää valoaan.” (2. Kor. 4: 1 – 6)

”Kun meillä Jumalan armosta on tällainen palvelusvirka”. Jumalan armosta vihjaa siihen, että ennen kristityksi tulemistaan Paavali oli kristittyjen vainoaja. Mutta Jumala kutsui hänet palvelemaan apostolina. ”Me emme lannistu” ilmaisee toivon, että hän pystyy kumoamaan ne väitteet, että hän on avuton esiintyjä ja huono puhuja (vrt. 2. Kor. 10: 9 – 11).

”Olemme hylänneet kaiken” kertoo, että Paavali ei toimi väärin, niin kuin hänen vastustajansa. Se sisältää ohjeen vastustajille tehdä samoin. ”Salakähmäisen” merkitsee häpeällistä, joka on piilotettu. Ne tulevat epäsuorasti ilmi, kun Paavali toteaa, ettei hän ”toimi petollisesti” eikä ”vääristele Jumalan sanaa”. ”Tuomme esiin totuuden” kertoo Paavalin julistavan evankeliumia täysin avoimesti. ”Jokainen omassatunnossaan arvioi” tarkoittaa luotettavaa arvostelukykä, ”totuuden” rakastamista.

”Jos meidän julistamamme evankeliumi on peitossa, se on peitossa niiltä, jotka joutuvat kadotukseen.” Tässä Paavali myöntää osittaisen epäonnistumisen. Hän ei ole onnistunut vakuuttamaan kaikkia julistuksellaan. Todennäköisesti tämä tarkoittaa niitä juutalaisia, jotka eivät ole tulleet uskoon vaan jääneet juutalaisuuteen.

”Tämän maailman jumala” voi tarkoittaa Beliar’ria (kts. 2. Kor. 6: 15), joka on pimeyden prinssi, nimellä voidaan tarkoittaa myös itseään Saatanaa. Teksti voitaisiin kääntää myös ”jumala, joka on tämä maailma” . Tämä ”jumala on sokaissut , niin että he epäuskossaan eivät näe Kristuksen evankeliumin kirkkaudesta säteilevää valoa”. Evankeliumi on säteilevä voima, sillä se edustaa Kristuksen kunniaa joka heijastaa Jumalan kunniaa. ”Kristuksen, joka on Jumalan kuva”: Adam oli todellinen ihminen ja hänessä oli turmeltumaton Jumalan kuva ennen lankeemusta, nyt Kristus on täydellinen Jumalan kuva. Langennut ihminen on edelleen Jumalan kuva, mutta langenneena ei täydellinen.

”Emmehän me julista sanomaa itsestämme vaan Jeesuksesta Kristuksesta” vihjaa siihen, että muut saarnaajat ehkä toivat itseään liikaa esille Kristuksen kustannuksella. ”Jeesuksesta Kristuksesta: Jeesus on Herra.” Tässä on varhainen uskontunnustuksen muotoilu.

”Jumala, joka sanoi: ”Tulkoon pimeyteen valo” on vapaa lainaus luomiskertomuksesta (1. Moos. 1: 3), Paavali puhuu Jumalasta luojana. Nyt Jumala valaisee meidän sydämemme. Nyt tämä valo säteilee Kristuksen kasvoilta. Paavali kirjoittaa tässä juutalaisille, joiden esi-isät olivat nähneet Mooseksen kasvot kirkkaina tämän saatua lain. Paavali oli aikaisemmin kirjoittanut siitä, että uuden liiton palveluvirka on tärkeämpi kuin vanhan liiton. Nyt hän viittaa siihen, että Mooseksen kasvoja ei pidä verrata hänen kasvoihinsa, vaan Kristuksen kasvoihin (2. Kor. 3: 7 – 8)

Ristin evankeliumi

”Kun ylipapit ja heidän miehensä näkivät Jeesuksen, he rupesivat huutamaan: ”Ristiinnaulitse!”

Ristiinnaulitse!” Pilatus sanoi heille: ”Ottakaa te hänet ja ristiinnaulitkaa. Minä en ole havainnut hänen syyllistyneen mihinkään.” Juutalaiset vastasivat: ”Meillä on lakimme, ja lain mukaan hän on ansainnut kuoleman, koska hän väittää olevansa Jumalan Poika.” Tämän kuullessaan Pilatus kävi yhä levottomammaksi. Hän meni takaisin palatsiin ja kysyi Jeesukselta: ”Mistä sinä olet lähtöisin?” Mutta Jeesus ei vastannut hänelle. ”Etkö puhu, vaikka minä kysyn?” Pilatus sanoi. ”Etkö tiedä että minulla on valta päästää sinut vapaaksi ja valta ristiinnaulita sinut?” Jeesus vastasi: ”Sinulla ei olisi minuun mitään valtaa, ellei sitä olisi annettu sinulle ylhäältä.” Nämä sanat kuultuaan Pilatus toi Jeesuksen ulos ja asettui tuomarinistuimelleen niin sanotulle Kivipihalle, jonka hepreankielinen nimi on Gabbata. Tämä tapahtui pääsiäisen valmistuspäivänä puolenpäivän aikaan. Pilatus sanoi juutalaisille: ”Tässä on teidän kuninkaanne.” Juutalaiset huusivat: ”Pois! Pois! Ristiinnaulitse hänet!” Pilatus sanoi heille: ”Pitääkö minun ristiinnaulita teidän kuninkaanne?” Mutta ylipapit vastasivat: ”Ei meillä ole muuta kuningasta kuin keisari.” Silloin Pilatus heidän vaatimuksestaan luovutti Jeesuksen ristiinnaulittavaksi. Jeesusta lähdettiin viemään. Kantaen itse ristiään hän kulki kaupungin ulkopuolelle paikkaan, jota kutsutaan Pääkallonpaikaksi, heprean kielellä Golgata. Siellä sotilaat ristiinnaulitsivat Jeesuksen ja kaksi muuta hänen kanssaan, yhden kummallekin puolelle ja Jeesuksen heidän keskelleen. Pilatus oli kirjoittanut taulun, joka kiinnitettiin ristiin. Siinä oli sanat: ”Jeesus Nasaretilainen, juutalaisten kuningas.” Monet juutalaiset lukivat kirjoituksen, sillä paikka, missä Jeesus ristiinnaulittiin, oli lähellä kaupunkia. Teksti oli kirjoitettu hepreaksi, latinaksi ja kreikaksi. Jeesuksen ristin luona seisoivat hänen äitinsä ja tämän sisar sekä Maria, Klopaksen vaimo, ja Magdalan Maria. Kun Jeesus näki, että hänen äitinsä ja rakkain opetuslapsensa seisoivat siinä, hän sanoi äidilleen: ”Nainen, tämä on poikasi!” Sitten hän sanoi opetuslapselle: ”Tämä on äitisi!” Siitä hetkestä lähtien opetuslapsi piti huolta Jeesuksen äidistä. Jeesus tiesi, että kaikki oli nyt saatettu päätökseen. Jotta kirjoitus kävisi kaikessa toteen, hän sanoi: ”Minun on jano.” Jeesus joi viinin ja sanoi: ”Se on täytetty.” Hän kallisti päänsä ja antoi henkensä. Silloin oli valmistuspäivä, ja alkava sapatiti oli erityisen suuri juhla. Jotta ruumiit eivät jäisi sapatiksi ristille, juutalaiset pyysivät Pilatukselta, että ristiinnaulituilta lyötäisiin sääriluut poikki ja heidät otettaisiin alas. Niinpä sotilaat katkaisivat sääriluut niiltä miehiltä, jotka oli ristiinnaulittu Jeesuksen kanssa, ensin toiselta ja sitten toiselta. Jeesuksen luo tultuaan he huomasivat hänen jo kuolleen eivätkä siksi katkaisseet hänen sääriluitaan. Yksi sotamiehistä kuitenkin työnsi keihään hänen kylkeensä, ja haavasta vuoti heti verta ja vettä. Se, joka tämän näki, on todistanut siitä, ja hänen todistuksensa on luotettava.” (Joh. 19: 6 – 11a, 13 – 20, 25 – 28, 30 – 35)

”Ristiinnaulitse!” Ne, jotka luovuttivat Jeesuksen Pilatukselle vaativat Jeesuksen kuolemaa. Pilatus oli tullut jo toisen kerran juutalaisten luo todetakseen, ettei hän löytänyt syytä Jeesuksen rankaisemiseen. Hän ei halua tuomita Jeesusta. Nyt juutalaiset tarkentavat, miksi he haluavat

Jeesuksen kuolemaa. He sanoivat, että Jeesus oli väittänyt olevansa Jumalan Poika ja juutalaisen lain mukaan tästä piti tuomita kuolemaan (Joh. 10: 31 – 39). Jeesuksen väite erityisestä suhteesta Jumalan kanssa aiheutti kiistelyjä Hänen julkisen toimintansa aikana (Joh. 5: 18, 8: 54 – 59). Syyte oli muuttunut, sillä aikaisemmin he esittivät Pilatukselle, että Jeesus on rikollinen ja pitävänsä itseään juutalaisten kunikaana (Joh. 18: 30, 33 – 35).

”Pilatus kävi yhä levottomammaksi.” Syy tähän ei suoraan käy ilmi tekstistä. Se voi liittyä siihen totuuteen, että Jeesus on Jumalan Poika. ”Mistä sinä olet lähtöisin?” Tämä kysymys liittyy kiistoihin Jeesuksen alkuperästä (vrt. Joh. 7: 27 – 28, 8: 14, 9: 29 – 30). Jeesus ei vastaa mitään. Se olisi turhaa, sillä Pilatus ei uskonut Jeesuksen puhetta aikaisemminkaan (Joh. 18: 37 – 38). ”Sinulla ei olisi minuun mitään valtaa, ellei sitä olisi annettu sinulle ylhäältä.” Tämä lause kertoo, että Pilatus toteutti tässä (tietämättään) Jumalan ennalta suunnittelemaa ihmiskunnan pelastusta (vrt. Joh. 10: 17 – 18). Samalla on muistettava, että näillä ihmisillä, jotka osallistuivat Jeesuksen surmaamiseen, on teoistaan vastuu Jumalan edessä. Pilatuskin olisi voinut vapauttaa Jeesuksen (Joh. 19: 10). Pilatuksen vastuu on Jeesuksen sanojen mukaan pienempi kuin niiden, jotka todellisuudessa järjestivät ristiinnaulitsemisen (Joh. 19: 11)

Johannes poikkeaa muista tässä kohdassa päivän ajankohdasta. Suomenkielinen evankeliumi kertoo tämän tapahtuneen ”puolenpäivän aikaan”. Kreikkalaisessa tekstissä aikamäärä on muodossa ”kuudes hetki”, joka vastaa suomalaisen tekstin ajatusta. Muissa evankeliumeissa ristiinnaulitseminen tapahtui aikaisemmin, kolmannella hetkellä tai sen tienoilla. Kuudennesta hetkestä alkaen pimeys valtasi maan. Jeesus oli ristiinnaulittu ennen sitä. Yksi selitys tälle eroavaisuudelle on kopiointivirhe. Numerot ilmaistiin kirjaimin. Numero kolme ja numero kuusi muistuttavat toisiaan. Todennäköisesti Johanneksen evankeliumin kirjoittaja (nyt siis tarkasti se, joka kirjoitti kirjaimet) teki virheen. On olemassa toinenkin vaihtoehto. Sen mukaan Markus mainitsee tuomitsemisen hetken (eikä ristiinnaulitsemista) ja Johannes ristiinnaulitsemisen hetken (eikä sitä aikaa, milloin Pilatus luovutti Jeesuksen). Tuohon aikaan päivän ajankohdat ilmaistiin ”suurin piirtein”, ei niin tarkasti kuin nykyään (varsinkin Suomessa).

”Tässä on teidän kuninkaanne.” Näin Pilatus ironisella tavalla ilmaisee totuuden Jeesuksesta. Pilatus ajatteli, että Jeesuksen kuninkuus olisi maallista kuninkuutta ja siitä hän tiesi, että Jeesuksesta ei tulisi maallista kuningasta. Mutta tietämättään hän kertoi, että Jeesus olisi taivaallinen kuningas. Kuolemantuomion lausuvat juutalaiset: ”Ristiinnaulitse”. Tuo päätös oli tehty jo aikaisemmin (Joh. 11: 53) neuvoston toimesta. Ristiinnaulitsemiseen sisältyi ajatus, että ”puuhun ripustettu on Jumalan kiroama” (5. Moos. 21: 23). Juutalaisten ajatus oli osoittaa Jeesuksen kuolemantavalla, että Jumala

kirosi Jeesuksen. Mutta he eivät ymmärtäneet, että niin kuin kuolema tuli puun kautta (hyvän ja pahan tiedon puu paratiisissa), niin nyt kaikki oli palaamassa takaisin paikalleen korottamisen kautta. Tämä on kreikan kielessä samalla sanaleikki, sillä korottaminen ja ennalleen palauttaminen ovat sama sana.

”Ei meillä ole muuta kuningasta kuin keisari.” Tämä ei ollut vain politiikkaa. Juutalaisessa ajattelutavassa todellinen kuningas on Jumala. Tässä yhteydessä luovuttiin Jumalan suojeluksesta.

Johannes kuvaa lyhyesti Jeesuksen matkan Golgatalle: ”Kantaen itse ristiään hän kulki kaupungin ulkopuolelle.” Muilla evankelistoilla on tietoa enemmän (Mark. 15: 21, Matt. 27: 32, Luuk. 23: 26 – 31). Voi olla, että Johannes korostaa Jeesuksen mahdollisuutta vaikuttaa omaan kohtaloonsa kertoen, että Hän itse kantoi ristiään. Ristin kantaminen ei välttämättä tarkoittanut koko ristin kantamista, vaan vain sen poikkipuun kantamista. Käytetty sana voi myös viitata siihen, että kyseessä oli vain ”pylväs”, roomalaiset laittoivat kuolemaantuomitut riippumaan pylvääseen, eikä poikkipuuta aina ollut.

Kristillisessä perinteessä Abrahamin pojan Iisakin suunniteltu uhraaminen nähdään esikuvana Kristuksen toteutetulle uhraukselle. Jeesus kantoi ristiään, siis sitä välinettä, jolla Hän kuoli. Vastaavasti Iisak kantoi polttouhripuut, ”välineen”, jolla hänen isänsä Abrahamin oli määrä uhrata poikansa (koko kertomus 1. Moos. 22: 1 – 19, uhripuiden kantaminen jae 6).

He tulivat paikalle, jonka hepreankielinen nimi on Golgata, suomeksi Pääkallonpaikka. Varhaisen kirkon perinteen mukaan se oli Adamin hautapaikka. Tämän mukaan, se paikka, missä ihminen ensimmäisen kerran kuoli, tuli paikaksi, jossa kuoleman voima voitettiin.

Jeesus ristiinnaulittiin kahden pahantekijän väliin. Näin haluttiin osoittaa Hänen olleen pahantekijä. Samalla toteutui profeetta Jesajan ennustus: ”Hänet luettiin rikollisten joukkoon.” (Jes. 53: 12)

”Jeesus Nasaretilainen, juutalaisten kuningas” oli teksti, jonka Pilatus kirjoitutti ristiin asennettuun tauluun. Tämä teksti johti Pilatuksen ja juutalaisten ylipappien vastakkainasetteluun (Joh. 19: 21 – 22). Teksti voidaan nähdä useassa eri valossa. Se on toisaalta kuolemantuomion syy. Tarkoituksena on varoittaa mahdollisia kapinallisia kapinan seurauksista. Toisaalta se erottaa Jeesuksen tavallisista pahantekijöistä tavallaan puolustaen Häntä. Lisäksi Pilatus nähtävästi tässä pilkkaa juutalaisia väärästä tuomiosta. Heprea oli paikallinen vallitseva kieli, latina valtakunnan virallinen kieli ja kreikka yleisesti käytetty kieli.

Johannes poikkeaa muiden evankeliumien kertomuksista siinä, että hänen tekstissään Jeesusta

seuranneet naiset ovat ristin juurella yhdessä Jeesuksen rakkaimman opetuslapsen kanssa. Muiden evankelistojen teksteissä naiset on sijoitettu kauemmaksi eikä paikalla ollut Jeesuksen opetuslapsia. Tässä tilanteessa Jeesus antoi äitinsä rakkaimman opetuslapsen huostaan: ”Tämä on äitisi.” Tämä kohta osoittaa, että Jeesuksen tehtävä huolehtia omistaan oli tullut päätökseen.

”Jeesuksen ristin juurella seisoivat hänen äitinsä ja tämän sisar” on mielenkiintoinen yksityiskohta. Johannes mainitsee vielä Marian, Klopaksen vaimon sekä Magdalan Marian. Markuksen kertomuksessa sanotaan: ”Paikalla oli myös naisia jonkin matkan päässä tätä katselemassa. Heidän joukossaan olivat Magdalan Maria, toinen Maria, joka oli nuoremman Jaakobin ja Joosefin äiti, sekä Salome.” (Mark. 15: 40) Markuksen luettelo ei välttämättä ole täydellinen, sillä teksti sanoo ”Heidän joukossaan olivat”. Kuka oli Jeesuksen äidin sisar? Ensimmäiseksi tulee muistaa kulttuuri. Suomalaisessa kulttuurissa sukulaissuhteet ilmaistaan tarkasti, sisar on sisar vain jos molemmat vanhemmat ovat yhteisiä, jo toisen vanhemman ollessa eri, käytetään sanaa sisarpuoli. Monissa muissa kulttuureissa tilanne on toinen. Sanoja sisar tai veli käytetään lähisukulaisista tai jopa läheisistä ystävistä. Ortodoksisen kirkon perinteen mukaan Markuksen mainitsema Salome oli Marian kaukaisempi sukulainen, esimerkiksi serkku.

Eräs asia kannattaa huomata tekstistä sen takia, että sitä ei ole siellä. Lukuunottamatta Johannesta Jeesuksen opetuslapset puuttuvat. Mutta naiset ovat paikalla. Opetuslasten puuttuminen paikalta liittyy todennäköisesti epäuskoon ja pettymykseen. Naisten läsnäolo liittyy rakkauteen. Pitäisikö meidän oppia tästä jotain?

”Jotta kirjoitus kävisi kaikessa toteen, hän sanoi: ”Minun on jano.” Johanneksen maininta kirjoituksista voi viitata Psalmeihin (Ps. 69: 22), jossa juotettiin etikkaa. Mielenpito siitä, mitä tuo hapanni tarkoittaa, eroavat toisistaan. Joidenkin mukaan kyse oli viinistä, johon oli laitettu tuskaa lievittävää ainetta, toiset korostavat, että kyse oli juomasta, joka oli maustettu niin pahaksi, että se tuotti lisää tuskaa. On mahdollista, että se oli roomalaisille sotilaille varattua mahdollisimman halpaa (huonoa) viiniä. Viinin tarjoaminen ja sen juominen ilmaisee yhden asian: Jeesuksen tehtävä on suoritettu. Jeesus joi sen maljan, jonka Hänen Isänsä oli Hänelle valmistanut (Joh: 18: 11).

Jeesuksen viimeiset sanat: ”Se on täytetty” kertoo Hänen tehtävänsä suorittamisesta loppuun. Profetiat ovat toteutuneet. ”Antoi henkensä” merkitsee, ettei Jeesuksen henkeä otettu Häneltä, vaan Hän itse toimi vapaaehtoisesti.

”Silloin oli valmistuspäivä, ja alkava sapatti oli erityisen suuri juhla.” Suuri sapatti viittaa juutalaiseen

pääsiäiseen. Juutalaiseen perinteeseen kuului, että vainajat tuli haudata mahdollisimman nopeasti. Sapattina kuolleiden ei tule olla ”maan päällä”. Tämän takia juutalaiset pyysivät Pilatukselta kuoleman nopeuttamista, mutta mahdollisimman tuskaisesti. Tämä oli myös roomalainen käytäntö. Sen takia sääriluut katkaistiin. Jeesuksen kohdalla näin ei toimittu, sillä Jeesus todettiin, ensin silmämääräisesti, sitten kokeellisesti keihäällä, kuolleeksi.

”Haavasta vuoti heti verta ja vettä.” Voi olla, että veren ja veden vuotaminen kuului ajan marttyyrikertomuksiin. Varhainen kirkko näki tässä viittauksen kasteen ja ehtoollisen sakramenttiin. ”Se, joka tämän näki, on todistanut siitä, jotta tekin uskoisitte.” Kirjoittaja ilmaisee tarkoituksensa. Hän kirjoittaa, jotta lukija (kuulija) uskoisi. Ensimmäisessä Johanneksen kirjassa palataan tähän todistamisen teemaan ja yhdistetään siihen Kristuksen haava. Jeesuksesta Kristuksesta todistavat Henki, vesi ja veri (1. Joh. 5: 6 – 8).

Järjestyksen mukainen evankeliumi

”Mutta joka kestää loppuun asti, pelastuu. Tämä valtakunnan evankeliumi julistetaan kaikkialle maailmaan, kaikille kansoille todistukseksi, ja sitten tulee loppu. ”Kun siis näette pyhään paikkaan pystytettynä turmion iljetyksen, josta profeetta Daniel on puhunut - huomatkoon lukija tämän! - silloin on kaikkien Juudeassa asuvien paettava vuorille. Sen, joka on katolla, ei pidä mennä hakemaan mitään tavaroita talostaan, eikä sen, joka on pellolla, pidä palata noutamaan viittaansa. Voi niitä, jotka noina päivinä ovat raskaana tai imettävät! Rukoilkaa, ettette joutuisi pakomatulle talvisaikaan tai sapattina. Ahdinko on oleva niin suuri, ettei sellaista ole ollut maailman alusta tähän päivään asti eikä tule koskaan olemaan. Jos sitä aikaa ei lyhennettäisi, yksikään ihminen ei säästyisi. Mutta valittujen tähden se aika lyhennetään. ”Jos joku silloin sanoo teille: ”Täällä on Messias” tai ”Messias on tuolla”, älkää uskoko. Sillä vääriä messiaita ja vääriä profeettoja ilmaantuu, ja he tekevät suuria tunnustekoja ja ihmeitä, niin että he johtavat, jos mahdollista, valitutkin harhaan. Tämän minä olen teille nyt ennalta ilmoittanut. ”Jos siis teille sanotaan: ”Hän on tuolla autiomaassa”, älkää lähtekö sinne, tai jos sanotaan: ”Hän on sisällä talossa”, älkää uskoko sitä. Sillä niin kuin salama leimahtaa idässä ja valaisee taivaan länteen asti, niin on oleva Ihmisen Pojan tulo. Missä on raato, sinne kokoontuvat korppikotkat.” (Matt.24: 13 – 28)

Samantapainen teksti on myös Markuksella (Mark. 13: 10 – 23) ja Luukkaalla (Luuk. 17: 20 – 25, 31, 37, 21: 20 – 24). Jo ennen tämänpäiväistä tekstiämme Matteus on kirjoittanut ensimmäisistä lopun ajan merkeistä. Hän rohkaisee seurakuntien jäseniä kestävyteen, heitä odottaa pelastus.

”Tämän valtakunnan evankeliumi julistetaan kaikkialle maailmaan, kaikille kansoille todistukseksi, sitten tulee loppu.” Lopulla viitataan Jeesuksen toiseen tulemiseen ja Jumalan valtakunnan ajan alkamiseen. Me emme tiedä, milloin se tapahtuu. Kristuksen ylösnousemisen jälkeen seurakunnissa oli vahva usko, että se tapahtuu nopeasti. Matteuksen teksti lainaa Markuksen tekstiä tässä kohdassa. Sekä Markus että Matteus selvästi näkevät, että Jeesuksen toinen tuleminen ei tapahdukaan niin nopeasti kuin oli uskottu. He kirjoittavat, että se tapahtuu sitten, kun evankeliumi on julistettu kaikille kaikkialla.

Varhaisella kirkolla on erilainen näkemys sanoista ”sitten tulee loppu”. Se ymmärrettiin Jerusalemin loppuna. Tällöin viitataan Paavalin Kolossalaiskirjeeseen, jossa sanotaan: ”Tämä evankeliumi on julistettu kaikille luoduille taivaan alla” (Kol. 1: 23). Myös se, että seuraavassa jakeessa puhutaan Jerusalemin temppelistä, nähdään todistuksena nimenomaan Jerusalemin tuhosta. Tapahtumat, joita kuvataan, ovat siis kuvausta ensimmäisen vuosisadan tapahtumista Palestiinassa. Opetuslapset olivat tehneet kaksi kysymystä. Ensimmäinen koski Jerusalemin temppelin ja kaupungin kohtaloa, toinen Kristuksen toista tulemistä ja tämän maailman loppua. Alkuosa tekstistämme siis koski Jerusalemiä ja jakeesta 23 eteenpäin käsittelee Kristuksen toista tulemistä.

”Kun siis näette pyhään paikkaan pystytettynä turmion iljetyksen” on näky pyhäkön häpäisystä, joka on kuvattu ensimmäisessä Makkabilaiskirjeessä (1. Makkab. 1: 54, 59, 6: 7). Sanasto ja tekstin muoto on profeetta Danielilta (Dan. 9: 27, 11: 31, 12: 11). Matteus ohjeistaa lukijaa katsomaan profeetta Danielin tekstiä, ei Jeesuksen sanoja.

Syyrian seleukidisukuinen hallitsija Antiokhos IV Epifanes vainosi juutalaisia ja toimitti epäjumalanpalveluksia Jerusalemin temppelissä vuonna 168 e.Kr. ”Pystytettynä” viittaa patsaaseen. Se voi tarkoittaa keisari Galigulan suunnitelmaa pystyttää häntä itseään kuvaava patsas Jerusalemin temppeliin vuonna 40. Kyse on pakanallisesta Rooman valtakunnan keisari-instituutiosta.

Evankeliumien kirjoittajat nähtävästi halusivat olla loukkaamatta Rooman hallintoa ja sen takia eivät kirjoittaneet suoraan. ”Huomatkoon lukija tämän!” on evankelistan tapa kiinnittää asiaan huomiota, makkabilaiskirjeen ja Vanhan testamentin tuntija ymmärsi yhteyden ja tekstin merkityksen, muut eivät.

”Paetkaa vuorille” on käytännöllinen neuvo. Juudea koostuu pienistä vuorista. Laaksoissa asuvia neuvotaan hädän tullen pakenemaan vuorille, pieniin kaupunkeihin, autiomaan luoliin ja Moabin kukkuloille. ”Palata noutamaan viittaansa” voidaan kääntää suomeksi ”kääntyä takaisin”. Se on

vihjaus Lootin vaimon väärästä toiminnasta Sodomian kaupungin tuhoutuessa. Hän kääntyi katsomaan taakseen ja muuttui suolapatsaaksi (1. Moos. 19: 26).

”Voi noita, jotka noina päivinä ovat raskaana tai imettävät.” Tämä huoli koskee kaikkia erilaisten vainojen tai mullistusten, sotien aikana eläviä äitejä. ”Sapattina” on myös mielenkiintoinen yksityiskohta, se antaa ymmärtää, että Matteuksen perustamissa seurakunnissa vietettiin myös viikottain sapattia.

”Ahdinko” viittaa profeetta Danieliin (Dan. 12: 1), jossa kuvataan ahdingon aikaa. Matteus on lisännyt Danielin kuvaukseen sanan ”suuri”. Danielin kirjan mukaan ”sinun kansasi pelastuu, pelastuu jokainen, jonka nimi on kirjoitettu kirjaan.”

”Jos sitä aikaa ei lyhennettäisi” on jälleen passiivissa. Tämän ajan lyhentää Jumala. ”Valittuja” ovat ne, joita Jumala rakastaa, erityisesti ne, jotka joutuvat kärsimään. Jumala hallitsee tilanteen eikä kenenkään pidä joutua epätoivoon.

Nyt varhaisen kirkon perinteen mukaan siirrytään käsittelemään Kristuksen toista tulemistä. ”Jos joku silloin” viittaa jo Jerusalemin tuhon (v. 70) jälkeiseen aikaan määrittelemättä sitä tarkasti. Kyseessä on Antikristuksen aika. Matteus erityisesti varoittaa vääristä profeetoista ja messiaista. Tähän on syynsä, sillä Messiaana esiintyviä tavallisia kuolevaisia oli Matteuksen aikana, tästä todistaa myös historioitsija Josephus.

”Tämän minä olen teille nyt ennalta ilmoittanut.” Nyt evankeliumin lukijoilla (kuulijoilla) on mahdollisuus varautua tulevaan. Matteus kahteen kertaan varoittaa siitä, että ihmisille ilmoitetaan, että Messias on täällä tai tuolla. Tällaisia ilmoituksia ei kannata kuunnella. ”Ihmisen Pojan tulo” on asia, jonka kaikki tiedostavat: se on ”kuin salama leimahtaa idässä ja valaisee taivaan länteen asti”.

”Missä on raato, sinne kokoontuvat korppikotkat.” on sananlaskunomainen keino ohjata julkiseen tapahtumaan (kts. Job. 39: 27 – 30). Erämaan taivaalla liitelevä korppikotka näkee raadon jo kaukaa. Paikalle tulevat kaikki, jotka raadon näkevät. Ihmisen Pojan tulemisen näkevät kaikki.